

Irlanda del Nord, les esquerdes de la pau i el Brexit (1 de 3)

written by Alfons Cabrera Valencia | 28 d'octubre de 2019

El passat 18 d'abril, la periodista nord-irlandesa Lyra McKee fou assassinada d'un tret mentre cobria uns aldarulls a Derry. Els dissidents de l'IRA van respondre amb violència a una batuda de la policia que cercava armament dels paramilitars, i una bala que era per la policia va matar McKee. Catòlics i protestants van signar la pau fa 21 anys, però esclats de violència ocasionals esquitxen Irlanda del Nord i amenacen l'estabilitat de la regió.

Més de tres mil cinc-cents morts

“La mare de Stuart McAuslan, Lorrain (23), va ser apallissada fins a la mort el 8 de març de 1987. Era mare soltera de dos nois, Stuart i Craig. L'11 de juliol de 2005, Craig (20) va ser assassinat a trets davant la seva xicota i els seus dos fills”. Aquest text acompanya un retrat pictòric de Stuart, un dels divuit retrats de la sèrie *Testimoni silenciós*, de Colin Davidson, exhibida l'any passat a Derry i a Belfast. Són retrats de gran format, on tot és borrós menys els ulls. Als divuit retratats els uneix la pèrdua d'algué durant el conflicte nord-irlandès de finals del segle XX conegut com The Troubles (Els Problemes). A cada retrat, un text amb una història de violència. En tots ells s'omet de quin bàndol eren víctimes i agressors: la intenció del pintor és evident.

Exposició de la col·lecció de retrats pictòrics Testimoni silenciós de Bruce Davidson. Exhibida per primer cop el 2015, es va recuperar l'any passat en commemoració dels 20 anys de l'acord de pau. / Alfons Cabrera

Els Troubles van enfrontar, entre 1968 i 1998, unionistes/lleialistes (elegantment protestants), que volien que Irlanda del Nord romangués al Regne Unit, contranacionalistes/republicans (elegantment catòlics) que lluitaven per la reunificació d'Irlanda. Amb més de 3.500 morts en tres dècades, la meitat dels quals eren civils, que els nord-irlandesos s'hi refereixin com a *Els Problemes* és un eufemisme fantàstic. Sigui com sigui, el 1998 amb l'Acord de Divendres Sant, nacionalistes i unionistes van signar la pau. Els punts fonamentals de l'acord són dos: legitimar la partició d'Irlanda i resoldre que Irlanda del Nord romangués al Regne Unit... fins que els nord-irlandesos decidissin el contrari. L'acord va ser també el final d'un 155 de 27 anys i, sobretot, va posar fi a la violència, si més no formalment: retirada de l'exèrcit britànic, desmilitarització de la policia regional, desarmament dels paramilitars, amnisties.

Luis Antonio Sierra, expert i testimoni dels Troubles, posa aigua al vi. "La resolució del conflicte queda encara lluny, ja que no s'han atacat aspectes que són vitals perquè la

política dominant sigui, com diuen ells, la del *bread and butter*, la del dia a dia, i desapareguin les qüestions sectàries". Alguns exemples dels últims mesos: diversos artefactes explosius intimidatoris, batudes de la policia, homenatges i marxés paramilitars, còctels Molotov contra la policia i contra una església, amenaces de mort al nou alcalde nacionalista de Belfast, dos cotxes bomba (un que va explotar i un que no, tots dos sense víctimes). I dos morts: Ian Ogle, exparamilitar protestant de l'UVF assassinat pels seus excompanys, i la periodista Lyra McKee, per una bala perduda dels paramilitars catòlics del Nou IRA, quan cobria uns aldarulls a Derry. Malgrat que ja no és el monstre que era, el sectarisme continua existint.

El perquè de tot plegat

Per entendre el conflicte podem anar tan enrere com vulguem, fins al segle XII quan Diarmaid Mac Murchadha, desposseït del tron d'un dels regnes gaèlics d'Irlanda, va demanar ajuda a Enric II d'Anglaterra. La posterior invasió normanda va convertir Diarmaid en el traïdor més notable de la història de l'illa, i va donar lloc a vuit segles de domini anglès. Irlanda es va independitzar el 1922, sense el nord de l'illa (de majoria protestant), després de segles de resistència cultural, rebel·lions i execucions, de guerres i colonitzacions, fam i migracions. A Irlanda del Nord encara perdura el domini anglès.

L'antecedent immediat dels Troubles, tanmateix, va ser la campanya pels drets civils mitjançant la qual la minoria catòlica (aleshores un 35% de la població) reclamava posar fi a la discriminació històrica que patia. "La reacció de l'altra part de la població i de les forces de seguretat va ser d'extrema violència... i d'aquelles noces, aquests confits". Sierra resumeix com va anar l'escalada de violència: "Els enfrontaments entre comunitats es van multiplicar, amb la connivència de la policia nord-irlandesa amb la població

unionista. El govern de l'Ulster va ser incapaç de prendre mesures efectives, l'exèrcit britànic va ser enviat com a força de pau i es va convertir en força repressora cap a una part de la població, els paramilitars republicans van aparèixer en escena per "defensar" la seva gent i els paramilitars lleialistes van respondre...". Aquesta escalada d'hostilitats va assolir un punt de difícil retorn un diumenge sagnant a Derry.

You are now entering Free Derry

El 30 de gener de 1972, durant una protesta contra l'empresonament sense judici de nacionalistes, l'exèrcit britànic va obrir foc i va provocar 13 morts, sis dels quals tenien 17 anys. És el Bloody Sunday. Derry és la segona ciutat d'Irlanda del Nord i és bastió dels catòlics. A tocar d'on va ser abatuda una de les víctimes, un museu vetlla per la memòria d'aquest dia. El Museu de Derry és un museu dins un museu: els carrers dels voltants són plens de plaques, monuments i murals que mantenen viu el dol. Al bell mig, l'element més icònic és un mur amb la inscripció *You are now entering Free Derry*. Aquest mural hi és des de fa tot just 50 anys, i hi roman com a record de l'autoproclamada àrea autònoma nacionalista de Free Derry, que entre 1969 i 1972 va esdevenir zona prohibida per a les forces estatals.

Tothom qui treballa al museu té algun vincle amb el Bloody Sunday. James Toye explica com va escapar dels trets, com no van tenir tanta sort dos que corrien darrere d'ell, i com a un d'ells li sortien els budells. Entrega un full informatiu, en català, per anar obrint boca, i tornarà una estona més tard per fer una mena de visita guiada entre fotografies, peces de roba de les víctimes (amb els estrips dels trets), cascos de militars, bales de goma, diaris de l'època, pancartes, màscares antigas ...

Injustificat i injustificable

Les raons de fons per les quals l'exèrcit va obrir foc no són clares. S'especula que fos una provocació als paramilitars de l'IRA per enfrontar-s'hi en un combat obert i així esclafar-los, o que el Regne Unit no pogués tolerar més temps una zona prohibida dins el seu territori. En qualsevol cas, més enllà del judici ètic que hom faci sobre l'ús d'una força absolutament desproporcionada per reprimir els manifestants, l'acció de l'exèrcit britànic va ser ineficient (l'avantatge estratègic fou nul) i contraproduent. Va fer màrtirs, va carregar de raons els catòlics i els va donar material de propaganda per moltes dècades. Així és que la via armada va guanyar suports. "Després del Bloody Sunday molts joves van entrar a l'IRA", diu Toye. A la pregunta inevitable, respon amb un somriure: "Jo feia tasques d'assistència i servei a la comunitat".

A tocar d'una foguera en construcció que cremarà en les celebracions protestants del juliol, oneja la bandera dels paracaigudistes de l'Exèrcit Britànic, perpetradors de la matança del Bloody Sunday. Banderes com aquesta han aparegut com a resposta a la condemna al Soldat F. /

Alfons Cabrera

El 2008 va ser entrevistat per policies britànics com a testimoni durant la investigació oberta per Tony Blair el 1998 i tancada per David Cameron el 2010. El museu clou l'exposició amb el vídeo de la disculpa de Cameron a la Cambra dels Comuns: "El que va succeir el Bloody Sunday va ser injustificat i injustificable". L'alleujament amb què els catòlics van rebre aleshores la disculpa del primer ministre britànic contrasta amb l'agror amb què s'ha rebut, tot just fa tres mesos, que només s'hagi condemnat un soldat britànic pels morts del Bloody Sunday: l'anònim Soldat F. Alhora, les mesquines mostres de suport al Soldat F. que hi ha, contrasten amb la grandesa i el sentit de transcendència de la disculpa de Cameron: "Un no defensa l'Exèrcit Britànic defensant el que és indefensable".

A la botiga de souvenirs del museu, imants, clauers i pegats amb la forma i el text del mural de Free Derry omplen els prestatges. La força publicitària de la frase és innegable.